

Издавачка кућа UNA PRESS објавила је, у оквиру едиције „Народи света“, књигу историчара Драгомира Анђелковића – Историја Белорусије. Књига прати повест Белорусије од досељавања Словена па све до почетка 2009. године. Ипак, већи њен део посвећен је историји Белорусије у 20. веку. Јер, специфичности белоруског идентитета у пуној мери су се изразиле у оквиру Совјетског Савеза, пошто је створена белоруска федерална јединица те велике државе, односно од када је Белорусија стекла пуну државност. У тим околностима, добио је већу особеност, па и додатни замајац, тамошњи културни, политички, економски живот.

Посебно детаљно аутор се посветио анализи најновије етапе белоруске историје, од почетка 90-их година па до данас. А треба имати у виду да је та релативно мала земља, по броју становника слична као Србија, за мање од две деценије независности постала релевантан фактор на евроазијској „шаховској табли“. И да је од државе растрзане економским и социјалним проблемима, пошто је власт преузео Александар Лукашенко, у року од десет година постала једна од најбогатијих земаља Источне Европе.

Куповна моћ и стандард становништва повећали су се неколико пута. Земља је прва међу бившим совјетским републикама достигла ниво Бруто друштвеног производа (БДП) из времена пре транзиције, и потом је наставила да се бурно развоја (по годишњој стопи од 6-10%). БДП, посматран на основу паритета куповне моћи, сада износи, према подацима ММФ-а читавих 11.000 долара по глави становника, а од економског напретка корист имају, према оцени релевантних међународних институција, најшири слојеви становништва. Све то су разлози због којих многи говоре о белоруском привредном чуду, и то – што је реткост када се ради о државама у развоју, у фази динамичног успона – у контексту социјалне државе.

Да то није без основа, сведоче чињенице да невелика Белорусија има удео од преко 8% у светском тржишту трактора (БЕЛАРУС), да држи око 30% глобалног тржишта великих рударских камиона тј. дампера (БЕЛАЗ), и да је велики извозник „обичних“ камиона и аутобуса (МАЗ), софистициране ласерске и оптичке опреме (други је по

значају њихов произвођач у Европи), беле технике, вештачког ђубрива, синтетичких тканина, итд.

У околностима када већ скоро деценију живимо од продаје „породичног сребра“, дознака дијаспоре и кредита (трошимо око 30% више од онога што као нација стварамо), а немамо ни један индустријски производ који је стварно широко познат у свету, за нас је посебно интересантно да сагледамо, и покушамо из тога да извучемо закључак, како је Белорусија успела да се тако успешно развија. И то, према оцени Светске банке, на реалним основама, а при томе да остане најмање задужена земља у Европи, и да у већинском државном власништву задржи стратешке привредне секторе! Не без основа, све чешће се заступа став да без финансијског суверенитета нема ни оног класичног. А Белорусија спада у ред малог броја самосвесних и уистину суверених земаља, којима управља аутентична национална елита. На основу тога како она то ради, и како се са успехом бори за државне интересе, Србија и њено вођство могу, само ако хоће, много тога да науче.

Поносни на своју државност, Белоруси су уједно и свесни свих оних спона које их повезују са Русима. И не само ради политичких и економских интереса, настоје да их одрже, па и унапреде. Како аутор књиге истиче, корени, а умногоме и један живи слој националног осећања, белоруског народа су руски! Услед страних освајања, вековне раздвојености руских земаља, односно свеколиког прожимања са баштином различитих народа, руско дрво се разгранало. Данас постоје три његова особена, али несумњиво врло блиска, (макро)сегмента. Ради се о, у ужем смислу, руском (односно како се раније говорило великоруском), украјинском (малоруском) и белоруском народу. Стога, „немогуће је сагледати повест Белорусије без осврта на њен сверуски контекст“.

Историја Кијевске Русије, Руског царства 19. и почетка 20. века, Совјетског Савеза, у пуној мери је и белоруска историја, и зато је у књизи адекватно обрађена (наравно са тежиштем на догађањима на простору Белорусије). Ствар је у томе што не само да је Белорусија била део царске Русије и СССР-а, већ су и Белоруси – ако искључимо не тако значајну католичку заједницу (римокатоличку и гркокатоличку тј. унијатску) углавном сконцентрисану у Западној Белорусији – доживљавали те државе као своје националне, и то ништа мање од Великоруса.

Како су белоруске земље вековима биле део Велике кнежевине Литве, односно државним спонама повезане са Пољском (од 13. до краја 18. века), и „историја Белорусије је у многим раздобљима неразличиво повезана и са тим земљама“. Укратко, с обзиром да је Белорусија „тачка“ укрштања историје Литве, Пољске и Русије, држава

које су у значајним раздобљима играле прворазредну улогу на европској геополитичкој позорници, књига Драгомира Анђелковића представља и кратку историју читавог источног дела нашег континента. А за српску публику, с обзиром на наше слично историјско искуство, посебно ће бити интересантно како су Белоруси, на међи хришћанског истока и запада, вековима истрајавали у одбрани своје православне вере и изворног националног идентитета.

Историја Белорусије је књига која ће, вероватно, бити занимљива и читаоцима који се не интересују превише за повест. И то не само због јасног стила којим је писана, ни колажног начина излагања (како би основни текст био растерећен, и тако био што приступачнији, оне информације које су за читаоце корисне, али не и неопходне за разумевање главног тока белоруске историје, представљене су издвојено, у форми антрефилеа), већ и због разноврсног садржаја, који свакоме пружа могућност да пронађе понешто из области за коју се занима. Књига читаоцима нуди информације које не спадају само у домен, у ужем смислу, унутрашње и спољне политике, већ и економије, културе, демографије, геополитике, пропаганде, специјалног рата, свакодневног живота, друштвених кретања. А с обзиром да је писана за српске читаоце, аутор се потрудио и да осветли српско-белоруске везе кроз историју.

Оне сежу све до епохе сеобе словенских племена. Тада се део Северјана, који представљају значајну компоненту у етногенези Белоруса, одселио на територију данашње Србије (Банат). Код нас је готово заборављено да је мајка Јадвиге – пољске краљице чијом је удајом за литванског кнеза Јагела створена империја која се протезала од Балтичког до Црног мора, и која је вековима доминирала Источном Европом – била Српкиња Јелена (Елена). Српско-белоруског порекла, по мајци, био је и први руски цар, Иван Грозни.

То су тек неке епизоде које говоре о преплитању српског и белоруског народа у даљој прошлости, а њега је немало било и у новије време. Тако су се током Другог светског рата релативно бројни Срби из Бачке и Барање, насилно мобилисани у мађарску војску, пошто су из ње дезертирели, борили у белоруским партизанским одредима, а многи Белоруси, па и чувени белоруски писац Васил Биков, учествовали су у операцијама Совјетске армије на територији Србије.

Неко ће ипак рећи: „Све је то лепо, али зашто Срби да проучавају историју земље која им географски није баш тако близу, нити је велика сила, од које зависи наша судбина?“ Одговор је кратак и јасан. Зато што треба више да знано о пријатељској, верски и национално блиској земљи, која је српском народу у најтежим тренуцима искрено пружила подршку, а изложена је шиканирању и пропагандном блаћењу од стране истих центара моћи који су Србе оцрнели широм света. Ниједан релевантни политичар света, осим белоруског председника Александара Лукашенка, није се током агресије на Србију залагао, да се њој, и по цену рата Русије и Белорусије са САД, свим средствима притекне у помоћ. Ретко где у свету Срби данас имају тако одане пријатеље, као што је професор Иван Чарота, и људе који са њим посвећено организују манифестације подршке српском народу.

Друго, за нас је битно и то што из последњих „лекција“ белоруске историје можемо много тога да научимо о томе како се продуктивно, а не самодеструктивно, треба борити за сопствене националне интересе. Недопустиво је занемарити их, али је неразумно штитити их на начин да штета буде већа од користи!

На крају, још да кажем да књига Историје Белорусије, иако је намера аутора била да српском читаоцу на популаран начин представи белоруску повест, није изгубила ништа од квалитета. Књига је писана умешно, неретко узбудљиво као да се не ради о историјском штиву, а у питању је озбиљно дело, које спада у научну публицистику. Као посебан квалитет књиге треба истаћи њену свежину, која се огледа у оригиналној перспективи посматрања познатих чињеница, као и подсећању на она заборављена, али и у умешној синтези интердисциплинарне материје.

Књига Драгомира Анђелковића посвећена Белорусији, не приказује само историју те земље, већ представља и својеврсну њој посвећену енциклопедију! Отуда, Историја Белорусије, прва књига целовито посвећена Белорусији објављена на српском језику, биће не само својим садржајем корисно, већ и инспиративно штиво, за све оне којима је блиска белоруска, и генерално руска, култура и простор.